

Gemeente Hengelo

Gemeenteraad van Hengelo
Postbus 18
7550AA Hengelo

Postbus 18
7550 AA Hengelo

Onderwerp
Klimaatadaptatie

Zaaknummer
3296410

Uw kenmerk

Datum
7 september 2021

Geachte heer/mevrouw,

Het klimaat verandert. Klimaatverandering zorgt ervoor dat extremen, extremer worden. Hittegolven worden heter, droge periodes worden droger en natte periodes worden natter. En gezien de verwachte temperatuurstijging neemt men aan dat we deze extremen ook steeds vaker gaan zien. Natuurlijk zijn we landelijk al bezig met de energietransitie. Het doel hiervan is om uitstoot terug te dringen en andere brandstoffen meer te gaan benutten. Een mooi voorbeeld van klimaatmitigatie: de maatregelen om de omvang of snelheid van opwarming van de aarde te beperken. Maar ook lokaal moeten we aan de slag om de gevolgen van klimaatverandering op te kunnen vangen. Dat noemen we klimaatadaptatie. Waar staan we nu? En hoe willen we hier in de toekomst mee omgaan?

Traject tot nu toe

In het Deltaplan Ruimtelijke adaptatie (DPRA) uit 2018 is bepaald dat alle gemeenten, waterschappen, provincies en het Rijk samen met de betrokkenen in hun gebied de kwetsbaarheid voor klimaateffecten (hitte, droogte, wateroverlast en overstroming) in beeld brengen met een stresstest en daarna met de inwoners in gesprek gaan over deze effecten. De stresstest voor Hengelo is gemaakt door het Twents Waternet met als resultaat de klimaatatlas Twente. Eind 2019 is deze klimaatatlas gepresenteerd aan de raad in een gecombineerde politieke markt met het waterschap en met inwoners. In deze Politieke Markt is het klimaateffectenspel gespeeld. In dit spel heeft de gemeenteraad aangegeven wat acceptabele en onacceptabele klimaateffecten zijn.

Vanwege de coronacrisis is het vervolgtraject hierop enige tijd uitgesteld tot juni 2020. Middels een informerende brief (zaak 3102177) is de raad hierover en over het vervolgproces geïnformeerd. Eind september heeft de raad nog een politieke markt georganiseerd over duurzaamheid en biodiversiteit waar ook klimaatadaptatie kort is besproken. Vanaf de zomer van 2020 is de gemeente Hengelo met haar inwoners over dit thema in gesprek gegaan. Het Hengelopanel is ingezet, er zijn meerdere online klimaatpraten georganiseerd en er is via polls op onze social media input opgehaald. De hoofdvraag hierbij was welke klimaateffecten voor inwoners acceptabel of onacceptabel zijn. Daarnaast is aandacht besteed aan de mogelijke oplossingen voor klimaateffecten en aan welke rol de gemeente en inwoners hierin hebben.

De resultaten van deze gesprekken, de enquête en polls zijn hieronder kort samengevat. Verdere uitwerking is te vinden in bijlagen 1 (de infographic) en 2 (het eindverslag). Deze resultaten vormen, samen met de stresstesten, input voor de nog op te stellen klimaatadaptatiestrategie. In deze strategie formuleert de gemeente Hengelo hoe ze, samen met de samenleving, de komende jaren haar weerbaarheid voor klimaateffecten wil vergroten. Middels deze brief informeren we u over de opgehaalde input en over het vervolgproces. Daarnaast vragen we u om een politieke markt te organiseren waarin u strategische punten kunt meegeven voor in de klimaatadaptatiestrategie.

Vermeld altijd het zaaknummer als u contact opneemt met de gemeente.

Bezoekadres
Burgemeester van der
Dussenplein 1

E-mailadres
gemeente@hengelo.nl
Telefoonnummer
14-074

Opgehaalde input

Via het Hengelopanel, polls op social media en vier verschillende klimaatpraten is input opgehaald van inwoners en andere belangstellenden voor een klimaatadaptatiestrategie. Hitte en droogte worden door veel inwoners op dit moment al ervaren. Wateroverlast wordt wat minder ervaren, maar men geeft wel aan dat de mogelijke gevolgen van wateroverlast ernstig zijn. Onderstaande klimaateffecten worden als onacceptabel gezien:

- Doorgaande wegen mogen niet afgesloten zijn voor hulpdiensten
- De biodiversiteit in de stad mag niet verder afnemen
- Er mogen geen natuurbranden ontstaan
- Water mag niet vaker dan elke 10 jaar in de woning komen
- Hittestress in zorgcentra moet voorkomen worden.

Zoals gezegd heeft de raad in een politieke markt eind 2019 al aangegeven welke klimaateffecten ze onacceptabel acht:

- Sterfte kwetsbare ouderen tijdens hittegolf
- Sterfte mensen door schadelijke bacteriën in drinkwater
- Sterfte mensen door uitbreken epidemieën
- Landelijke energiestoring tijdens hittegolf
- Hoofdwegen onbegaanbaar voor hulpdiensten
- Verminderen biodiversiteit flora en fauna
- Meer dan 10 cm water in de woning

In de klimaatpraten hebben wij speciaal aandacht besteed aan gezondheid. Veel klimaateffecten hebben ook gezondheidseffecten en oplossingen voor klimaatseffecten, zoals meer groen, brengen vaak ook weer positieve gezondheidseffecten met zich mee. Vooral hitte, luchtverontreiniging en nieuwe infectieziekten werden als problematisch bestempeld. Kwetsbare groepen worden hierbij harder geraakt dan andere groepen. Er liggen kansen bij het vergroenen van de omgeving als middel tegen klimaatseffecten en als stimulans voor gezonder leven en meer bewegen.

Inwoners hebben ook meegedacht over oplossingen voor klimaatseffecten, zoals te lezen in bijlagen 1 en 2. Het toevoegen van groen werd daarbij vaak genoemd als gewenste maatregel. Verder hebben inwoners meegedacht over wat zij zelf in hun eigen omgeving kunnen doen om de klimaatseffecten op te vangen. En wat ze daarnaast nodig hebben van bijvoorbeeld de gemeente, het waterschap of bedrijven om dat te kunnen doen. Deze oplossingen worden door het college meegenomen in het opstellen van het uitvoeringsprogramma klimaatadaptatie. Deze wordt opgesteld nadat de klimaatadaptatiestrategie door uw raad is vastgesteld.

Klimaatadaptatiestrategie

Om van al deze input, samen met de informatie uit de klimaatatlas, een klimaatadaptatiestrategie te maken, zijn strategische keuzes nodig. Keuzes over prioriteiten, financiering en wie welke rol heeft in het aanpakken van de klimaatseffecten. Deze keuzes leggen we in deze brief aan u voor. We stellen u voor om op dinsdag 28 september een politieke markt te organiseren over klimaatadaptatie en daarin strategische keuzes te bespreken. De antwoorden die daar worden gegeven, zijn uiteraard niet bindend, maar wel richtinggevend voor het opstellen van de klimaatadaptatiestrategie. Vervolgens wordt de klimaatadaptatiestrategie opgesteld en wordt deze eind dit jaar in een oordeelsvormende politieke markt en begin volgend jaar in een raadsvergadering ter besluitvorming aan de raad aangeboden. Vervolgens zal het college het bijbehorend uitvoeringsprogramma maken en vaststellen.

De strategische keuzes die we aan u voor willen leggen zijn de volgende:

1. In het Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie is vastgelegd dat elke gemeente in 2050 klimaatbestendig en waterrobuust moet zijn. De input die we hebben opgehaald geeft aan welke klimaateffecten in 2050 geen problemen meer mogen opleveren. Maar in welke volgorde willen we aan deze klimaateffecten gaan werken, welke effecten krijgen prioriteit? Denk aan vragen als: Eerst wateroverlast, hitte, gezondheid of vergroening? Beginnen we

Vermeld altijd het zaaknummer als u contact opneemt met de gemeente.

Bezoekadres

Burgemeester van der
Dussenplein 1

E-mailadres

gemeente@hengelo.nl

Telefoonnummer

14-074

bij de plekken in de stad waar de grootste risico's liggen of starten we op de plekken waar al werkzaamheden op de planning staan om zo de kosten te verlagen?

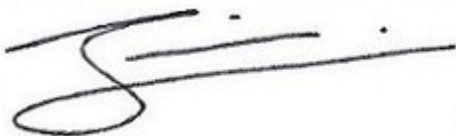
2. Welke rol heeft de gemeente Hengelo in het aanpakken van de klimaat effecten? De gemeente kan bepaalde zaken zelf oppakken en realiseren, ze kan regelingen vaststellen om bepaalde zaken af te dwingen, ze kan samenwerken met de samenleving om een resultaat te behalen of ze kan de samenleving ondersteunen om resultaten te behalen. Welke rol wil de gemeente Hengelo pakken en welke rol ziet ze voor de samenleving? Denk aan vragen als: Gaan we actief fysieke maatregelen nemen op het gebied van water, droogte, hitte, gezondheid en/of groen? Vragen we onze inwoners en bedrijven actie te ondernemen?
3. Op dit moment is er een rioolheffing waarmee we geld ophalen om de komende jaren projecten als rioolvervanging, beekherstel, de aanleg van blauwe aders en tijdelijke waterberging te financieren. Dat geld mag echter niet gebruikt worden voor maatregelen die specifiek zijn bedoeld tegen droogte, hittestress of vermindering van biodiversiteit. Het huidige budget voor het groenonderhoud is alleen toereikend voor het onderhouden van het bestaande groen, niet voor het toevoegen van groen en het onderhouden daarvan. Rondom gezondheid zijn er incidentele budgetten beschikbaar, maar niet altijd genoeg om de gevraagde oplossingen te bieden. Hoe kijkt de raad naar de financiële mogelijkheden rondom klimaatadaptatie? Denk aan vragen als: Wil de raad extra financiële ruimte geven om klimaatadaptatie integraal op te pakken? Hoe staat de raad tegenover het verhogen van de rioolheffing om de wateropgave aan te kunnen?

Bovenstaande drie strategische vragen dienen (richtinggevend) beantwoord te worden om de klimaatadaptatiestrategie op te kunnen stellen. We hopen dan ook dat het presidium op 28 september hierover een politieke markt organiseert. We zijn uiteraard bereid om tijdens deze politieke markt een korte inleiding te geven in het onderwerp en de strategische keuzes daarna met u te bespreken. In overleg met de voorzitter van de politieke markt zullen we een aansprekende vorm zoeken om deze vragen bespreekbaar te maken. We hopen dat u hierover tijdens de politieke markt informeel, maar niet vrijblijvend, uitspraken kunt doen.

Met vriendelijke groet,

Burgemeester en wethouders van Hengelo,
de secretaris,

de burgemeester,

De heer J. Eshuis

De heer S.W.J.G. Schelberg

Bijlagen: 2

Vermeld altijd het zaaknummer als u contact opneemt met de gemeente.

Bezoekadres

Burgemeester van der
Dussenplein 1

E-mailadres

gemeente@hengelo.nl

Telefoonnummer

14-074

RESULTATEN HENGELOSE KLIMAATPRAAT

Wat merken inwoners van de gemeente Hengelo van zomers en winters die steeds wisselvalliger worden? Welke problemen én oplossingen zien zij? Om dit te achterhalen gaat de gemeente Hengelo in de eerste helft van 2021 (online) in gesprek met inwoners. Deze gesprekken verlopen onder andere via het HengeloPanel, social media polls en de Hengelose Klimaatpraat (een reeks van vier online bijeenkomsten).

HENGELO PANEL SOCIAL MEDIA POLLS 1^E KLIMAATPRAAT KLIMAATPRAAT GEZONDHEIDSZORG 2^E KLIMAATPRAAT KLIMAATPRAAT SLANGENBEEK

ONACCEPTABELE KLIMAATEFFECTEN IN GESPREK MET INWONERS

Welke klimaateffecten zijn voor inwoners acceptabel en welke juist niet? En hoe vaak mogen deze effecten voorkomen? Uit het Klimaateffectenspel tijdens de Eerste Klimaatpraat kwamen deelnemers tot de volgende 5 onacceptabele klimaateffecten:

MOGELIJKE OPLOSSINGEN IN GESPREK MET INWONERS

Wat zijn de mogelijke oplossingen voor klimaateffecten en wat kunnen inwoners aan vergroening doen in hun eigen omgeving? Tijdens de Tweede Klimaatpraat en de Klimaatpraat Slangenbeek worden de volgende mogelijke oplossingen genoemd:

MOGELIJKE OPLOSSINGEN KLIMAATEFFECTEN

GEZONDHEID EN HET KLIMAAT

Tijdens de Klimaatpraat Gezondheidszorg bespraken Hengelose zorgprofessionals het verband tussen klimaatverandering en de gezondheidszorg.

GROOTSTE RISICO'S

1. **Hitte** – sterfte onder ouderen en kwetsbaren
2. **Luchtverontreiniging** – sluipmoordenaar
3. **Opkomst nieuwe infectieziekten** – in de hand gewerkt door opwarming

“Het klimaat verandert door. Hittegolven komen vaker voor, duren langer en worden intenser. Dit heeft een grote impact op sterfte. Ook als we stoppen met uitstoot gaat dit door.”

KWETSBARE GROEPEN

1. Ouderen
2. Chronisch zieken
3. Lage sociaaleconomische klassen
4. Moeilijk bereikbare inwoners

“We moeten kijken vanuit kansen voor preventie en gezondheid (positieve gezondheid). Groen, makkelijk op de fiets kunnen stappen, elkaar kunnen ontmoeten en zingeving zijn hierbij belangrijk.”

MOGELIJKE POSITIEVE EFFECTEN

Klimaatverandering betekent niet alleen slecht nieuws:

- Meer mogelijkheden buitenlucht op te zoeken
- Bevordering fysieke beweging buiten
- Aanpassen dagritme (siësta)

“Praten en verkennen is goed. Maar wel in combinatie met een fysieke ontmoeting bij een goed initiatief of bijvoorbeeld een moestuin. Dit initiatief graag delen met andere Twentse gemeenten. Graag een vervolg, maar dan niet alleen in gesprek maar ook op bezoek bij elkaar. Zo kunnen goede initiatieven en inspiratie plaatsvinden.”

DEZE KLIMAAT-EFFECTEN WORDEN ERVAREN

DEELNEMERS AAN DE TWEEDE KLIMAATPRAAT ERVAREN VOORAL HITTE EN DROOGTE. WAT DOEN ZIJ HIERTEGEN?

- Meer groen in mijn tuin!
- Heb een regenton aangeschaft om de planten water te geven.
- Rustig aan, in de schaduw blijven (zorgen dat de tuin voldoende schaduw heeft)
- Veel struiken in de tuin, huis goed dicht houden, veel schaduw creëren in tuin
- Zoveel mogelijk groen in de tuin

DEELNEMERS AAN DE KLIMAATPRAAT SLANGENBEEK ERVAREN VOORAL WATEROVERLAST. HOE KOMT DIT?

- Smalle/kleine strook hemelwaterafvoer
- Water blijft staan tussen hoge drempels

DIT VALT OP

HITTE EN DROOGTE WORDEN MEEST ERVAREN

- Deelnemers Klimaatpraat en Hengelo Panel ervaren vooral hitte en droogte.
- 25% Hengelo Panel ervaart (zeer) veel overlast/hinder van droogte
- 31% Hengelo Panel ervaart (zeer) veel overlast/hinder van hitte
- Vooral wateroverlast in Slangenbeek

Wateroverlast wordt over het algemeen als erger gezien, maar in mindere mate ervaren in de gemeente Hengelo.

FOCUS OP DE EIGEN OMGEVING

- Klimaatverandering is vaak een ‘ver van mijn bed’ show
- Inwoners praten makkelijk over eigen omgeving
- Inwoners zijn bereid in de eigen omgeving aan vergroening te werken

77% van deelnemers aan het HengeloPanel vindt het (heel) belangrijk zelf in actie te komen.

POLLS OP SOCIAL MEDIA
Klimaateffecten gekoppeld aan wateroverlast zijn erger dan klimaateffecten gekoppeld aan hitte of droogte

HENGELO PANEL
78% van de deelnemers aan het HengeloPanel ziet ook een rol voor de gemeente in de aanpak van klimaatverandering.

BEHOEFTE AAN GROEN

- Toename van groen draagt bij aan biodiversiteit
- Groene omgeving bevordert gezondheid en sociale cohesie

Inwoners roepen op het maaibeeld van de gemeente aan te passen. In juli 2021 stemde Hengelose gemeenteraad vóór een ecologisch maaibeeld. Vanaf 2022 wordt hier invulling aan gegeven.

SAMENWERKING

- Inwoners willen met elkaar en met de gemeente samenwerken
- Samenwerking tussen fysieke en sociale domein om gezondheid te bevorderen

HOE BEREIKT DE GEMEENTE MEER MENSEN?

- Zet scholen en scholieren in
- Houd het niet bij praten alleen
- Blijven uitdragen waarom dit thema belangrijk is.

HOE NU VERDER?

Met de uitkomsten van het HengeloPanel, de social media polls en de Hengelose Klimaatpraat krijgt de gemeente Hengelo een beeld van hoe (een deel van de) Hengelose bevolking klimaatverandering ervaart.

Alle input vanuit inwoners wordt gebruikt om Hengelo in de komende jaren weerbaarder te maken tegen wateroverlast, hitte en droogte.

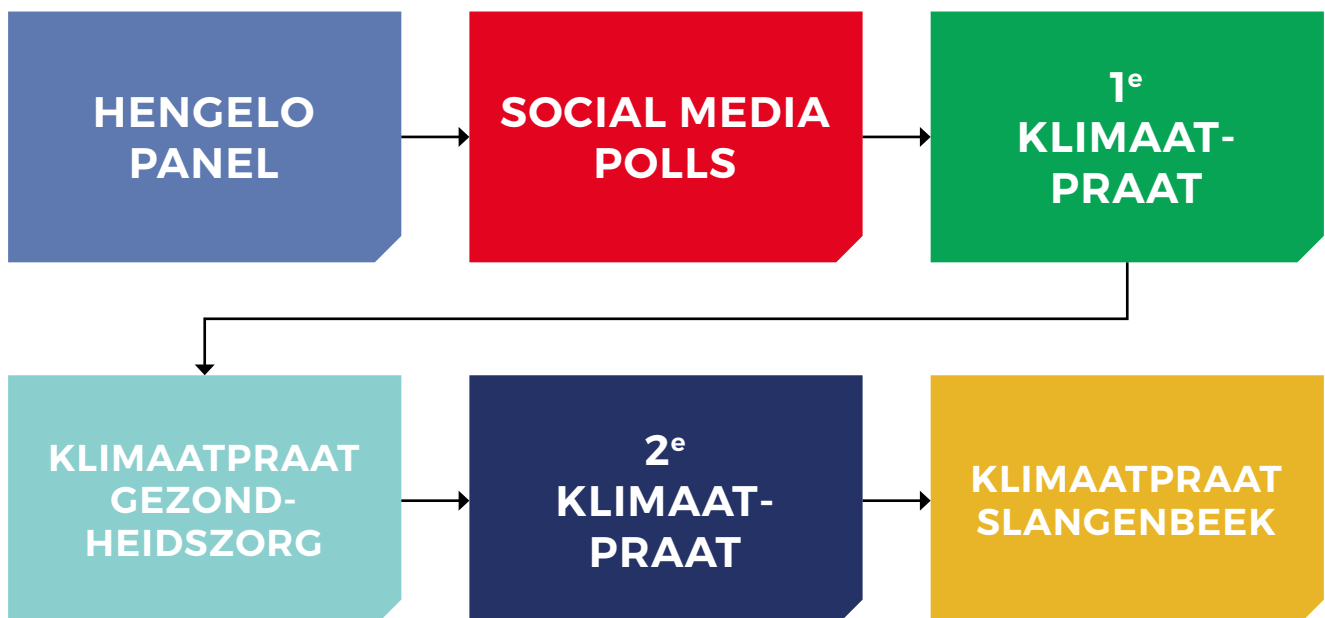
De gemeente Hengelo kan op deze manier samen met haar inwoners zorgen voor een klimaatbestendig Hengelo.

EINDVERSLAG GROENBLAUW HENGELO

INWONERSPARTICIPATIE KLIMAATVERANDERING

Zomers en winters worden steeds wisselvalliger. Steeds vaker krijgen we te maken met wateroverlast, hitte of droogte. De gemeente Hengelo zet in op het voorkomen, beperken of accepteren van de gevolgen van klimaatverandering.

Wat merken inwoners van de gemeente Hengelo van zomers en winters die steeds wisselvalliger worden? Welke problemen én oplossingen zien zij? Om dit te achterhalen gaat de gemeente Hengelo in de eerste helft van 2021 (online) in gesprek met inwoners. Deze gesprekken verlopen onder andere via het HengeloPanel¹, social media polls en de Hengelose Klimaatpraat (een reeks van vier online bijeenkomsten).

¹ Het HengeloPanel is een grote groep inwoners, die een aantal keer per jaar via internet een vragenlijst van de gemeente invult. Zo weet de gemeente wat inwoners vinden van het gemeentelijk beleid en welke ontwikkelingen er plaatsvinden in Hengelo. De resultaten gebruikt de gemeente bij het maken van beleid en het nemen van besluiten. Alle inwoners uit de gemeente Hengelo vanaf 18 jaar kunnen lid worden van het HengeloPanel: <https://www.hengelopanel.nl/resultaten/stedelijke-ontwikkeling-ruimtelijke-ordening-duurzaamheid/duurzaamheid-breed-gedragen-onder-inwoners>

VERWACHTINGEN

Aan het begin van de Hengelose Klimaatpraat worden deelnemers naar hun verwachtingen van de bijeenkomsten gevraagd. Naast duidelijkheid over de rol en acties vanuit de gemeente Hengelo, willen deelnemers ook weten welke rol zij zelf kunnen spelen. De Klimaatpraat begint daarmee al met een positieve noot: de behoefte aan samenwerking.

Een greep uit de reacties:

“Ideeën opdoen om zelf of met buurtbewoners maatregelen te treffen.”

“Informatie over de plannen van de gemeente. En misschien wat inspiratie opdoen wat je zelf zou kunnen bijdragen.”

“Praktische info over wat er gebeurt, wat de gemeente gaat doen en hoe ik kan bijdragen.”

“Inzicht over plannen en inzicht in de te nemen stappen om de wijk te beschermen tegen klimaatverandering.”

ONACCEPTABELE KLIMAATEFFECTEN

Welke klimaateffecten zijn voor inwoners van de gemeente Hengelo acceptabel en welke juist niet? En hoe vaak mogen deze klimaateffecten voorkomen? Om deze vragen te beantwoorden, wordt tijdens de 1^e Hengelose Klimaatpraat het Klimaateffectenspel gespeeld.

Om deelnemers aan de 1^e Klimaatpraat op weg te helpen, zijn van tevoren dertien mogelijke klimaateffecten geformuleerd door de projectgroep GroenBlauw Hengelo. Deze effecten zijn verdeeld over de thema's wateroverlast, hitte en droogte.

WATEROVERLAST	HITTE	DROOGTE
Water op straat	Blauwalg in vijver Tuindorp	Gele tuin
Uitval stroomvoorziening	Hittestress in zorgcentrum Backenhagen	Tekort aan drinkwater
Water in de woning	Uitval stroomvoorziening door gebruik airco	Bosbrand
Doorgaande weg afgesloten voor u en hulpdiensten	Eikenprocessierups	Schade aan groen in de stad
	Bacterie in drinkwater	
	Weinig nachtrust door aanhoudende hitte	

Tabel 1 | Klimaateffecten voor Klimaateffectenspel

Tijdens het Klimaateffectenspel geven deelnemers aan hoe erg een klimaateffect is (verwaarloosbaar - ernstig - rampzalig) en hoe vaak het klimaateffect mag voorkomen (nooit - elke 50 jaar - elke 10 jaar - elk jaar).

Afbeelding 1 | Screenshot van een van de speelrondes van het Klimaateffectenspel

Verdeeld over drie groepen maken deelnemers een inschatting van de ernst van verschillende klimaateffecten. De volgende vijf klimaateffecten worden als minst acceptabel ervaren.

1. DOORGAANDE WEGEN AFGESLOTEN VOOR U EN HULPDIENTEN

Deelnemers zijn het erover eens dat hulpdiensten te allen tijden noodgevallen binnen een kwartier moeten kunnen bereiken.

“Dat is rampzalig en mag nooit voorkomen! Echter: een samenleving risicoloos laten functioneren is wel heel duur.”

2. SCHADE AAN GROEN IN DE STAD

Het verdrogen van groen is rampzalig, want volgens deelnemers is er juist groen nodig om hitte(stress) tegen te gaan. Daarnaast betekent schade aan groen vaak ook een afname van biodiversiteit (lees ook verderop onder het kopje ‘Vergroening is van groot belang’). En afname van biodiversiteit mag nooit voorkomen, maar deelnemers vragen zich wel af of dit financieel haalbaar is.

3. BOSBRANDEN²

Bij bosbranden, of andere vormen van natuurbranden, zijn de gevolgen vaak onherstelbaar. Volgens deelnemers zijn bosbranden daarom rampzalig en mogen nooit voorkomen.

4. WATER IN DE WONING

Deelnemers zijn het erover eens dat water in de woning, door hevige regenval, niet mag voorkomen. Het acceptatieniveau wordt onder andere beïnvloed door mogelijke vergoedingen van woningverzekeringen.

5. HITTESTRESS IN ZORGCENTRA

Deelnemers zien hittestress als iets vervelends, vooral als het om kwetsbare mensen (waaronder ouderen) en hun gezondheid gaat (zie ook Gezondheid en het klimaat). Toch wordt de verantwoordelijkheid voor het tegengaan van deze hittestress snel neergelegd bij de zorgcentra zelf. Oplossingen die door zorgcentra getroffen kunnen worden zijn onder andere het plaatsen van airco's, ondanks dat een overschot aan airco's vervelend gevolgen voor het klimaat kan hebben.

“Er zijn veel manieren om een gebouw beter te isoleren, buiten de standaard technieken om. Zoals bijvoorbeeld met bomen, die zorgen voor meer schaduw en meer koelte in de zomer.”

VERGROENING IS VAN GROOT BELANG

Waarom zouden inwoners moeten werken aan de vergroening van hun eigen omgeving? Op die vraag geeft Gerrit Haverkamp van de Koninklijke Nederlandse Natuurhistorische Vereniging (KNNV) antwoord. Bijna iedereen wil tegenwoordig een onderhoudsarme tuin. Dit zorgt vaak voor zwaar versteende omgevingen. Maar ook een groene tuin kan onderhoudsarm zijn. En groene tuinen zijn beter bestand tegen wateroverlast, hitte en droogte. Daarnaast zijn groene tuinen beter voor ons welzijn én de biodiversiteit in onze omgeving.

“Waar geen groen is, zijn geen vogels, bloemen of insecten!” - Gerrit Haverkamp

Deelnemers aan de 1e Klimaatpraat zien ook het belang in van een groene omgeving:

“Graag meer bloeiende planten en bloemen in openbaar groen en bermen. Geleidelijk aan meer biodiversiteit in openbaar groen, dus minder saai gras.”

BELANGRIJKE BEVINDINGEN

1. Niet alle inwoners van de gemeente Hengelo ervaren dezelfde effecten van het veranderende klimaat. Daarom is het lastig een objectief beeld te krijgen van bijvoorbeeld wateroverlast of hittestress. Dit is ook iets wat je terugziet bij de deelnemers aan onze Klimaatpraat.
2. Biodiversiteit wordt door deelnemers als belangrijk thema vastgesteld. Voor dit thema moet veel aandacht zijn. Bij zowel de gemeente als haar inwoners.

² Om het klimateffect passender te maken voor de gemeente Hengelo is er voor het vervolg van de Klimaatpraat gekozen bosbranden te vervangen door natuurbranden.

GEZONDHEID EN HET KLIMAAT

Naast de gesprekken met inwoners gaat de gemeente Hengelo in gesprek met zorgprofessionals. De effecten van het veranderende klimaat beperken zich namelijk niet tot alledaagse problemen in de leefomgeving. Ook de gezondheid, en daarmee de gezondheidszorg, worden mogelijk beïnvloed door de gevolgen van wateroverlast, hitte en droogte. Prof. Dr. Maarten van Aalst, directeur van het Klimaatcentrum van het Internationale Rode Kruis en hoogleraar Klimaat en Rampen aan de Universiteit Twente, verzorgt een introductie voor de Klimaatpraat Gezondheidszorg. Hierin komen de volgende onderwerpen aan bod: water(kwaliteit), voedsel(veiligheid), Uv-straling, luchtverontreiniging, allergenen, infectieziekten, hitte en kwaliteit van de openbare ruimte. Ook Sanne Hogesteeger, programmacoördinator Klimaatcentrum van het Rode Kruis, schuift aan bij de Klimaatpraat Gezondheidszorg.

RISICO'S VAN HET VERANDERENDE KLIMAAT

Zorgprofessionals geven tijdens de Klimaatpraat aan dat zij hitte, luchtverontreiniging en de opkomst van nieuwe infectieziekten zien als de grootste risico's van het veranderende klimaat. Sanne Hogesteeger benadrukt hierbij dat zelfs als we maatregelen blijven nemen, het klimaat blijft veranderen.

KWETSBARE GROEPEN

Kwetsbare groepen worden mogelijk harder geraakt door de negatieve gevolgen van het veranderende klimaat. Volgens de zorgprofessionals bestaat de kwetsbare groep niet uit slechts één soort inwoner. Ouderen en chronisch zieken, maar ook mensen met overgewicht, inwoners uit lagere sociaal economische klassen en inwoners die niet bereikt worden met informatie over klimaateffecten behoren tot kwetsbare groepen.

MOGELIJKE POSITIEVE EFFECTEN

Klimaatverandering betekent niet alleen slecht nieuws. Volgens zorgprofessionals zijn er ook positieve effecten van klimaatverandering. Hierbij worden vooral mooier weer en de mogelijkheid de buitenlucht op te zoeken als positief aangemerkt. Dit werkt sociale interactie en fysieke beweging in de hand. Met een veranderend klimaat, en aanhoudend warmer weer, zouden we ook ons dagelijks ritme kunnen aanpassen. Denk hierbij aan de siësta's in Zuid-Europese landen.

KRACHT IN SAMENWERKING

Deelnemers aan de Hengelose Klimaatpraat Gezondheidszorg zien kansen in samenwerkingen. Volgens Sanne Hogesteeger liggen kansen bij samenwerking tussen verschillende domeinen. Door het sociale en fysieke domein actief bij elkaar te zetten op specifieke vraagstukken. Zo houd je ook kennisuitwisseling op peil.

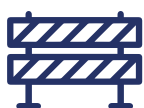
“Praten en verkennen is goed. Maar wel in combinatie met een fysieke ontmoeting bij een goed initiatief of bijvoorbeeld een moestuintje als goede afwisselingen. Dit initiatief graag delen met andere Twentse gemeenten. Graag een vervolg, maar dan niet alleen in gesprek maar ook op bezoek bij elkaar. Zo kunnen goede initiatieven en inspiratie plaatsvinden.”

BELANGRIJKE BEVINDINGEN

1. We moeten kijken vanuit kansen voor preventie en gezondheid (positieve gezondheid³). Groen, makkelijker op de fiets kunnen stappen, elkaar kunnen ontmoeten en zingeving zijn hierbij belangrijk.
2. We moeten initiatieven vanuit de samenleving oppakken. Geen top-down maar bottom-up benadering. Initiatieven landen beter als er energie vanuit de samenleving in zit. Dit zorgt voor draagkracht en draagvlak. Benut daarom inwoners en verenigingen.

MOGELIJKE OPLOSSINGEN

Tijdens de 2^e Hengelse Klimaatpraat en de Klimaatpraat Slangenbeek wordt gezocht naar oplossingen voor de minst acceptabele klimaateffecten uit de 1^e Klimaatpraat.

DOORGAANDE WEGEN AFGESLOTEN VOOR U EN HULPDIENSTEN

Het tegengaan of verkleinen van wateroverlast, en daarmee de kans op afgesloten straten ligt volgens deelnemers vooral bij het afvoeren van regenwater. Een van de oplossingen is regenwater langer vasthouden in de haarvaten in plaats van het snel af te voeren. Het regenwater kan ook vertraagd worden afgevoerd naar de beken. Een oplossing kan ook zijn om onze voorzieningen aan te passen, bijvoorbeeld door regengoten te vergroten. In plaats van de gevolgen van wateroverlast tegen te gaan, kunnen we er ook voor kiezen ons erop aan te passen. Door bijvoorbeeld voertuigen voor hulpdiensten te ontwikkelen die beter bestand zijn tegen waterrijke omgevingen.

“We zijn erg gefocust op het voorkomen van wateroverlast. Misschien moeten we ook leren er mee om te gaan.”

SCHADE AAN GROEN IN DE STAD / AFNAME VAN BIODIVERSITEIT

Met de toename van droogte of hitte neemt de schade aan groen toe. We moeten in de openbare ruimte inzetten op het versterken van de biodiversiteit; geen monocultuur maar een grote verscheidenheid aan soorten. Hier moet worden gekeken naar de bestendigheid van deze soorten tegen hitte en droogte. Door veel en divers groen toe te passen, neemt de kans toe dat bomen en planten perioden van extreme hitte of droogte overleven. Dit heeft ook positieve effecten op de biodiversiteit.

NATUURBRANDEN / AFNAME VAN BIODIVERSITEIT

Inzetten op gevarieerd groen, zowel in bossen als bermen of ander openbaar groen kan de kans op natuurbranden verkleinen. Door droogte classificatiesystemen te gebruiken kunnen drooggevallen gebieden eerder herkend worden, ook door inwoners. Door inwoners goed voor te lichten over droge gebieden kan de kans op een natuurbrand verkleind worden.

“Het enige dat in Hengelo kan voorkomen is een bermbrand. Ik denk dat ecologisch maaien kan zorgen voor meer plantensoorten, zo worden bermen minder vatbaar voor bermbranden.”⁴

³ Positieve gezondheid: Een bredere kijk op gezondheid, die meer oplevert: <https://www.iph.nl/positieve-gezondheid/wat-is-het/>

⁴ De gemeenteraad van Hengelo heeft in juli 2021 besloten dat Hengelo gaat starten met ecologisch maaibeheer.

WATER IN DE WONING

Als het water op straat zo hoog staat dat het je huis in kan stromen, helpen zandzakken voor de deur mogelijk om de overlast te beperken. Door buitenshuis water sneller en anders af te voeren hoeft het mogelijk niet zover te komen. Het is belangrijk dat het voor inwoners duidelijk is wat de gemeente doet tegen de wateroverlast en hoe inwoners hierop kunnen aanhaken. Inwoners moeten ook gestimuleerd worden hun eigen verantwoordelijkheid te nemen, door bijvoorbeeld te kijken naar mogelijke vergroening van hun eigen omgeving.

“De oplossing moet niet alleen bij de inwoners worden gezocht. We zullen hier vaker overlast krijgen in Hengelo, omdat we zo laag liggen. We zitten tegen een stuwwal aan, daar valt niet tegenaan te boksen als er echt heel veel water gaat vallen. Alle oplossingen die we hier terplekke bedenken zullen niet genoeg zijn. En dan kom ik uit op samenwerking met het Waterschap.”⁵

HITTESTRESS IN ZORGCENTRA

Door de omgeving van zorgcentra aan te passen, kan hittestress mogelijk verminderd of voorkomen worden. Denk bijvoorbeeld aan meer parkachtige omgeving rondom zorgcentra. Groene daken, boom- en planthoeven tuinen of terreinen. Naast een fysieke oplossing, helpt het ook om te kijken naar elkaar. Stimuleer ouderen voldoende te drinken, ramen op de juiste momenten te sluiten of juist te openen en vooral rust te houden.

“Heb oog voor je buren!”

BELANGRIJKE BEVINDINGEN

1. Deelnemers aan de Klimaatpraat zijn bereid zowel over hun eigen rol als de rol van de gemeente na te denken wat betreft het tegengaan van wateroverlast, hitte en droogte.
2. Deelnemers aan de Klimaatpraat zijn zich ervan bewust dat sommige klimaateffecten nooit volledig tegengegaan kunnen worden.

KLIMAATEFFECTEN IN DE PRAKTIJK

Niet iedereen binnen de gemeente Hengelo ervaart dezelfde effecten van het veranderende klimaat. Zo blijkt ook uit de Hengelose Klimaatpraat.

HITTE EN DROOGTE

Deelnemers aan de 2^e Klimaatpraat ervaren in verhouding vooral veel hitte en droogte. Om de vervelende gevolgen van hitte en droogte tegen te gaan wordt door deelnemers vooral ingezet op vergroening van de eigen tuin. Ook wordt er gelet op voldoende schaduw in de tuin en beplanting die goed tegen hitte of droogte kan.

⁵ Het Waterschap neemt verschillende maatregelen rondom biodiversiteit en wateroverlast. Kijk op <https://www.vechtstromen.nl/over/klimaat/> voor meer informatie.

WATEROVERLAST

Een dag na de hevige regenval op zondag 4 juli geven deelnemers aan de Klimaatpraat Slangenbeek aan vooraal wateroverlast te ervaren (zie verderop ook 'Dit valt op'). Dit wordt veroorzaakt door te smalle/kleine stroken die hemelwater moeten afvoeren. Daarnaast blijft regenwater staan tussen hoge drempels, als het via de putten niet kan weglopen. Volgens inwoners is het lastig hier zelf iets tegen te doen. Het is bij inwoners bekend waar het water zich ophoopt tijdens hevige regenval.

"Als je op de klimaatatlas⁷ kijkt naar een voorspelling van waar het water zicht gaat ophopen, dan klopt dit onvoorstelbaar goed."

WELKE NIEUWE ACTIES ZIJN INWONERS BEREID TE NEMEN?

Aan het eind van de 2^e Klimaatpraat en de Klimaatpraat Slangenbeek wordt deelnemers gevraagd welke (nieuwe) acties of maatregelen zij in hun eigen omgeving zouden willen nemen, om wateroverlast, hitte of droogte tegen te gaan.

Het merendeel van deelnemers geeft aan regenpijpen af te willen koppelen en een regenton te plaatsen. Ook het vergroenen van de tuin in het algemeen en het realiseren van een groen dak worden vaak genoemd. Maar groene daken zijn volgens deelnemers, ondanks de Subsidieregeling Groene Pet⁸, een grote investering.

BELANGRIJKE BEVINDINGEN

1. Deelnemers zijn bereid (meer) maatregelen op het gebied van vergroening in de eigen omgeving te nemen.
2. Deelnemers zoeken naar duidelijke richtlijnen op het gebied van vergroening. Wat mogen en kunnen deelnemers zelf en waarbij hebben zij hulp nodig van de gemeente Hengelo?

DIT VALT OP

HITTE EN DROOGTE WORDEN HET MEEST ERVAREN

Deelnemers aan de 2^e Hengelose Klimaatpraat geven aan hitte en droogte te ervaren. Het HengeloPanel toont aan dat dit breder speelt in de gemeente Hengelo. 25% van het panel ervaart (zeer) veel hinder/overlast van droogte en 31% ervaart (zeer) veel hinder/overlast van hitte. Wateroverlast wordt door slechts 8% van de panelleden ervaren. In contrast: na de hoosbui op zondag 4 juli 2021 geven deelnemers aan de Hengelose Klimaatpraat Slangenbeek aan voornamelijk wateroverlast te ervaren.

Social media polls laten zien dat effecten die gekoppeld zijn aan wateroverlast (ondergelopen kelders, ondergelopen en afgesloten straten, drijvende meubels, water dat het huis in stroomt) als erger worden ervaren dan bijvoorbeeld klimaateffecten door hitte of droogte (geel gazon, barbecue verbod, stroomuitval of afgelaste festivals). Wateroverlast wordt over het algemeen dus als erger gezien, maar in mindere mate ervaren in de gemeente Hengelo.

⁶ De Klimaatpraat Slangenbeek vond een dag na de hevige regenval op zondag 4 juli 2021 plaats.

⁷ Klimaatatlas. De klimaatatlas Twente/Hengelo brengt de verwachte klimaateffecten voor 2050 op het gebied van wateroverlast, overstroming, droogte en hitte in kaart. De klimaatatlas maakt tot op perceel niveau de mogelijke effecten van klimaatverandering inzichtelijk. www.hengelo.nl/klimaat

⁸ Subsidie Groene Pet. Om de aanleg van sedumdaken te stimuleren kent de gemeente Hengelo de subsidie regeling Groene Pet. www.hengelo.nl/groenepet

FOCUS OP DE EIGEN OMGEVING

Klimaatverandering is nog vaak een 'ver van mijn bed' show. Zo'n 78% van de deelnemers aan het HengeloPanel geeft aan dat de gemeente aan zet is om klimaatverandering tegen te gaan. In de gemeente Hengelo is het totaal oppervlakte van de particuliere tuinen drie keer groter dan het oppervlakte openbaar groen. Deelnemers aan de Hengelose Klimaatpraat slaan aan op de focus op de eigen omgeving en blijken bereid te zijn in hun eigen omgeving aan vergroening te willen werken. Uit het HengeloPanel blijkt ook dat 77% van de deelnemers het (heel) belangrijk vond zelf in actie te komen.

BEHOEFTE AAN GROEN

Het belang van vergroening loopt als een rode draad door de Hengelose Klimaatpraat. Ook deelnemers van aan het HengeloPanel zien het belang in van vergroening. Een ruime meerderheid (86%) staat (zeer) positief tegenover het idee om sommige bermen en graslanden anders te beheren, waarbij gras minder kort gemaaid wordt en er meer kruidenrijke bermen komen. Zorgprofessionals die deelnemen aan de Hengelose Klimaatpraat Gezondheidszorg benadrukken het belang van vergroening. Een groene omgeving draagt bij aan sociale cohesie en nodigt uit om in beweging te komen.

SAMENWERKING

Deelnemers aan de Klimaatpraat hebben behoefte aan samenwerking. Uit de 2^e Klimaatpraat blijkt dat deelnemers graag informatie uitwisselen over vergroeningsmaatregelen, of andere manieren om een positieve bijdrage te leveren aan het klimaat. Denk hierbij bijvoorbeeld aan het uitwisselen van duurzame of klimaatpatatieve ideeën, zoals biologische supermarkten of streekproducten. Naast de 2^e Klimaatpraat laat ook de Klimaatpraat Slangenbeek zien dat deelnemers graag samenwerken met elkaar en de gemeente. Hierbij is er behoefte aan concrete informatie en samenwerking met de gemeente. Wat mag er wel en niet op het gebied van vergroening? En hoe kunnen inwoners onderling en met de gemeente samenwerken om bij te dragen aan een beter klimaat?

Ook zorgprofessionals zien kansen in samenwerking. De Hengelose Klimaatpraat laat zien dat er kansen liggen in domein overschrijdende samenwerkingen. Het sociale en fysieke domein kunnen elkaar versterken in zowel het tegengaan van klimaatverandering als de bevordering van de gezondheid van inwoners van de gemeente Hengelo.

ZO BEREIKT DE GEMEENTE MEER MENSEN

Hoe betreft de gemeente meer inwoners bij het gesprek over het klimaat? Het blijven uitdragen van het belang van dit thema wordt door meerdere deelnemers aan de 2^e Klimaatpraat en de Klimaatpraat Slangenbeek genoemd. Hierbij kunnen ook scholen en scholieren ingezet worden. Zij kunnen op hun beurt mogelijk ouders in beweging krijgen om ook (meer) na te denken over klimaatverandering. Maar mogelijk worden mensen ook makkelijker bereikt door hen in hun eigen omgeving op te zoeken, door bijvoorbeeld via wijk- en of buurthuizen te promoten.

Daarnaast blijkt dat inwoners meer willen dan alleen praten. Zij willen duidelijkheid over wat er met de uitkomsten van deze gesprekken gedaan wordt. Het kan daarom helpen verwachtingen van tevoren goed te beheren.

HOE NU VERDER?

Met de uitkomsten van het HengeloPanel, de social media polls en de Hengelose Klimaatpraat krijgt de gemeente Hengelo een beeld van hoe (een deel van de) Hengelose bevolking klimaatverandering ervaart. Alle input vanuit inwoners wordt gebruikt om Hengelo in de komende jaren weerbaarder te maken tegen wateroverlast, hitte en droogte.

De gemeente Hengelo kan op deze manier samen met haar inwoners zorgen voor een klimaatbestendig Hengelo.

Kijk voor meer informatie op www.hengelo.nl/klimaat